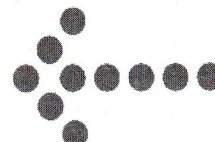

Данијела Љубојевић¹
ОШ „Коста Абрашевић“, Београд

Прегледни
рад

Примена LMS Moodle-a у настави страних језика

Резиме: Овај рад се бави применом електронског учења уз помоћ софтверске платформе Moodle у настави страних језика и има за циљ његово представљање и популарисање међу наставницима стране језика. Moodle је један од система за управљање учењем који све више добија на популарности због једноставности коришћења, стабилности система, отвореног кода (може се прилагођавати власитим потребама) и може се беслајно преузети са званичне Moodle веб странице. У уводу рада се обрађује појам електронског учења и учења на даљину, а затим се након краћког осврта на софтверске платформе за примену е-учења методички, даје детаљнији преглед могућности Moodle-a и указује на њихове предности и недостатке са педагошког аспекта. Циљ овог рада је да прикаже које се могућности нуде наставнику у креирању „on-line“ језичких курсева како би се посмислила настава (пројектно учење, форум, вршњачко оцењивање, провера знања, праћење активности корисника итд.), са нарочитим освртом на могућности за избегавање фронталног облика рада, а са активностима које интерактивно укључују ученике у процес учења. Теоријске основе за примену савремених технологија као што је Moodle се могу пронаћи у конструктивистичкој теорији учења и теорији инструкционог дизајна и овим радом се оне повезују са праксом у настави страних језика.

Кључне речи: електронско учење, системи за управљање учењем, комјутери и настава језика, конструктивистичка теорија учења, moodle.

Увод

Савремена настава се не може замислити без употребе техничких средстава. Некада су то били касетофон, ЦД плејер, пројектор, а временом су се појавили софистициранији алати попут рачунара и интерактивних табли. Највећу промену у приступу су свакако напра-

вили рачунари и тако је осамдесетих година XX века је настао акроним CALL (*Computer Assisted Language Learning*). Од тада је примена рачунара у настави прошла кроз три фазе: бихејвиористичку (рачунар испоручује материјал ученику и заступљене су вежбе понављања), комуникативну (слободнији избор вежбања у којима ученик ради на тексту, допуњује га или се покрећу дискусије) и интегративну (интегрисање разних

¹ danijela.ljubojevic@gmail.com

језичких вештина кроз мултимедијалне садржаје) (Мишић-Илић, 2007). Рачунар се користи као пратеће средство већ постојећим материјалима (сада сваки издавач уз уџбеник дистрибуира и пратећи ЦД РОМ), за самостално учење код куће уз помоћ специјализованих програма или софтверских пакета и ради приступа интернету. Поред ових могућности развили су се системи за електронско учење и учење на даљину и циљ овог рада је да обради примену једног таквог система (*LMS Moodle*) у настави страних језика као додатног средства традиционалној настави.

Иако се често употребљавају као синоними, појмови електронско учење и учење на даљину се разликују у основном значењу. Електронско учење (*e-learning*) подразумева примену рачунара и *online* учење, тј. учења преко мреже, али се може примењивати и као допуна традиционалној настави или на самом часу. То је „осавремењени“ процес наставе и учења заснован на примени информационо-комуникационих технологија” (Ристић, 2006). С друге стране, учење на даљину (*distance learning*) подразумева да корисник од куће, не само дописним путем већ и преко интернета, прати неке садржаје које поставља креатор курса и на тај начин учи. Многи познати универзитети у свету нуде *distance learning* програме за стицање диплома или сертификата, нпр. The Open University, The University of London External Programme, Edinburgh Business School Heriot-Watt University итд. У нашој земљи је све већа понуда програма студирања на даљину, а многи факултети су већ поставили електронске платформе: Економски факултет у Београду, Факултет организационих наука у Београду, Факултет информационих технологија из Београда, Интернационални универзитет у Новом Пазару итд.

Да би се креирао курс за електронско учење или учење на даљину преко интернета, потребна је одговарајућа софтверска платфор-

ма, тзв. системи за управљање учењем (енг. *LMS – Learning Management System* или *CMS – Course Management System*). Када наставник креира курс на једном од ових система, он се поставља као веб апликација и могуће му је приступити *online*. Постоје разне софтверске платформе у зависности од намене и типа курса: *Microsoft Class Server, ATutor, Freeduc, Whiteboard, Dokeos* итд. Вероватно најпознатији и најприменљивији систем за управљање учењем је Moodle због једноставног коришћења, стабилности система, отвореног кода (може се прилагођавати властитим потребама) и може се бесплатно преузети са званичне Moodle веб странице. У нашој земљи је тренутно (октобар 2010) постављено 116 регистрованих сајтова на Moodle платформи према подацима са званичног Moodle сајта, међу којима су Академска мрежа Србије, Технички факултет у Чачку, Учење на даљину, Partners in Learning итд.

Увод у Moodle

Акроним Moodle је настао од израза Модуларно објектно-оријентисано динамичко образовно окружење (енг. *Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment*). Активности корисника у Moodle-у су: процес учења се дешава када је корисник спреман на то и то жели, при чему учење представља уживање које води ка дубљим сазнањима и креативности.

Мартин Дугијамас, творац Moodle-а, дипломирао је информатику и образовање. Сматрао је да су тадашњи софтвери за електронско учење једино технички добро направљени, али лоше педагошки. Творцима тих софтвера је недостајало педагошко искуство и Дугијамас је уписао докторске студије из интердисциплинарне области која покрива примену рачунара у настави. Почео да ради на тези *The use of Open Source software to support a social constructionist epistemology of teaching and learning within*

Internet-based communities of reflective inquiry, у оквиру које је направио софтвер Moodle, али је Moodle доживео огроман успех пре него што је теза завршена.

Техничке предности Moodle-а у односу на друге софтверске платформе су:

- Moodle је пројекат отвореног кода (*open source*) што значи да га корисници могу сами прилагођавати властитим потребама;
- Издат је под лиценцом *GNU Public Licence* – заштићен је, али је свима дозвољено да га користе уколико не мењају оригиналну лиценцу ни заштиту;
- Бесплатан је – може се преузети са званичне Moodle веб странице <http://moodle.org>;
- Кориснички интерфејс је преведен на 80 светских језика;
- Има бројну заједницу корисника, одличну документацију и техничку подршку.

Преглед могућности Moodle-а

Moodle је намењен првенствено наставницима који желе да воде *online* курсеве и тако је и осмишљен. На једној платформи се може поставити више курсева којима управља администратор, док су креатори садржаја на курсевима наставници. Наставник може у Moodle-у да:

- поставља ресурсе, тј. обради лекције и постави их на систем према распореду или календару (нпр. сваке недеље да се појављује наредна лекција);
- поставља упитнике, анкете и опције избора у вези са лекцијама, наставним садржајима итд.;
- ради са већ постојећим датотекама и образовним садржајима;

- прати активности ученика (колико је времена ученик провео изучавајући лекцију, шта је урадио, шта га је интересовало на форуму);
- организује разноврсне активности уз лекцију (форум, блог, чет, поставља видео садржаје);
- проверава знање и оцењује ученике;
- води администрацију у вези са напредовањем и оцењивањем ученика;
- управља системом – статистички обрађује податке, прави сигуросне копије;

Ученик може да ради следеће у Moodle-у:

- прати лекције које су постављене за самостални рад код куће;
- попуњава упитнике, учествује у анкетама и опредељује се за неки избор који наставник нуди;
- прави профил са подацима о себи, слободним активностима, интересовањима;
- учествује на форуму;
- води дневник (блог) о свом учењу и напредовању;
- учествује у изради речника, викија и пројеката;
- ради тестове и учествује у разним облицима провере знања које поставља наставник;
- прати своје напредовање кроз тестове на којима одмах добија повратну информацију о учинку;
- има директан увид у своје оцене и увек зна како напредује.

Облици образовно-васпитног рада у традиционалној настави и у Moodle-у

У традиционалној настави се разликују четири облика рада: фронтални, групни, индивидуални и рад у пару. Сваки од ових облика има предности и недостатке, али Moodle нуди разне могућности како би се ови недостаци отклонили.

Један од недостатака фронталног рада је тај што наставник руководи разредом као целином, али не и појединим ученицима. Комуникација је углавном једносмерна и наставник је извор информација. Moodle је то решио тако што омогућава постављање различитих облика садржаја које могу да прате ученици индивидуално, сопственим темпом, у складу са могућностима учења, нивоом претходне припремљености и брзином разумевања. Различитим ресурсима наставник може да приближи садржај наставне јединице сваком ученику и да индивидуализује процес учења. На тај начин се Moodle комбинује са предностима индивидуалне наставе у којој се уважавају могућности и специфичности темпа рада сваког појединца, обезбеђује индивидуализација садржаја и темпа учења, утиче на развој самосталности, поспешује способност самосталног увиђања и решавања проблема. Индивидуални облик рада у традиционалној настави је неекономичан, захтева пуно наставничког времена и ограничава делокруг рада наставника, а применом Moodle-а се то превазилази.

Групни облик рада као и рад у пару се ретко примењују у традиционалној настави, јер су такође временски неекономични. Поред тога, слабији ученици могу да се „провлаче“ поред бољих ученика. Већом применом ових облика рада се оспособљавају ученици за сарадњу, јача се самосталност и преузимање одговорности за свој део посла, ученици слободније износе своје ставове у групи, приступају решавању задатака са различитих становишта, уче се толеранцији

и аргументацији. У Moodle-у је могуће за сваку лекцију поставити активност која је групни облик рада или рад у пару, при том се не губи на времену а добија се на квалитету. У почетку је потребно да наставник додели улоге члановима групе, а касније то могу сами ученици. Пример добре праксе групног рада у Moodle-у је креирање викија (облик пројектног учења у коме ученици заједно решавају задатак додајући свако по нешто) и вршњачко оцењивање.

Гарднерови типови интелигенције и Moodle

Хауард Гарднер, неуропсихијатар и психолог са Харварда, 1983. године је направио праву револуцију у образовању понудивши у својој књизи *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences* теорију вишеструких интелигенција у чијој је основи да људи размишљају и уче различито и да се интелигенција може изразити на различите начине. По њему постоји осам врста интелигенције у које се људи могу сврстати на основу својих наклоности. У настави је ово значајно јер наставник може у зависности од типа интелигенције ученика да обрађује наставне јединице и да их на најбољи могући начин приближи ученицима. У пракси је то немогуће извести пошто су одељења углавном састављена од ученика са различитим интелигенцијама па наставник не може свима да изађе у сусрет. С друге стране, сматрамо да укључивањем *online* учења у наставу је могуће превазићи ове недостатке и понудити ученицима широк спектар ресурса и активности који ће они бирати у складу са својим способностима. У табели која следи су приказане врсте интелигенције, модус учења и како је то могуће остварити у Moodle-у. Из табеле је изостављена телесно-кинестетичка интелигенција јер она подразумева употребу или коришћење сопственог тела за учење, што је поред компјутера тешко изводљиво. Овакав недостатак *online* учења наставник може да превазиђе укљу-

чијући што више ТПР активности на редовним часовима тамо где је то потребно (нпр. у настави на млађем узрасту). У Moodle-у се ове активности могу припремити тако што ће се ученицима поставити садржај у вези са драма активностима или глумом које ће они спремити од куће, а на редовним часовима пробати и увежбавати.

Гарднер је касније у књизи *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st century* (Gardner, 1999) дао интересантне предлоге како применити ученичке разноликости у настави и можемо приметити да су они потпуно у складу ресурсима, активностима и модулима на Moodle платформи (примери ових последњих су дати у загради):

1. Спектар учионица – учионица са пуно различитог наставног материјала како би се применили на све типове интелигенције (разни ресурси и активности);
2. Рад на пројекту (*вики*);
3. Тимски рад (*вики*, рад на речнику, вршњачко оцењивање);
4. Учење и настава као забава – кроз квизове, загонетке, питалице, решавање

проблема (лекције гранања у виду кви-за, анимације, видео записа);

5. Учење и настава као изазов (пројекти, вики, интеграција информационе технологије са учењем).

Ресурси

Ресурси курса су сви материјали које је наставник припремио за курс и поставио на платформу. Они могу бити у различитим форматама: текст, слика, видео, веб страница, документи, анимације и сл. Ово је очигледна предност коју Moodle пружа у односу на традиционалну наставу: наставник може да обради садржај лекције са више аспеката и да пружи објашњење за различите типове Гарнерових интелигенција: (кроз текстуалне датотеке за лингвистички, анимацију/видео за просторни, аудио записе или песме за музички тип, кроз шеме и дијаграме за математичко-логички тип). Сви ови приступи лекцији се налазе на располагању ученику тако да он може изабрати шта му највише одговара или може све да погледа у зависности од време-

Табела 1. Гарнерови шпирални интелигенције и њихова примена у Moodle-у

Интелигенција	Учи најбоље кроз:	У Moodle-у је то могуће остварити кроз:
Лингвистичка	књиге, писање, вођење дневника, дијалог, разговор, приче	текстуални ресурс, форум, блог, чет, прављење речника
Логичко-математичка	истраживање и размишљање, експериментисање	шематски прикази у ресурсима, вики (пројектно учење), прављење речника
Спацијална	уметност, лево, видео, слагалице, илустроване књиге	постављање анимација, слика и видео записа у ресурсима, прављење илустрованих књига које се „увозе“ у Moodle
Музичка	музика, певање, инструменти	постављање аудио фајлова, караоке верзије
Интерперсонална	рад са другима, организовање активности	групне активности и игре, форум, четовање, вики, рад на пројектима, вршњачко оцењивање
Интраперсонална	потребно му је време за размишљање, тишина, планирање, сањарење	задаци за које сам одређује време када се обрађивање лекције и решавање тестова када ученику одговара, планирање рада по календару предстојећих активности
Натуралистички	природа, животиње	Увоз аудио и видео садржаја са темама из природе, линкови ка натуралистичким сајтовима

на које је одвојио за изучавање лекције. У традиционалној настави је немогуће приступити наставном садржају кроз све ове ресурсе јер смо временски ограничени трајањем часа.

Важно је напоменути да приликом давања лекције у Moodle-у је могуће „рециклирање“ наставних садржаја (*reusability*). То значи да лекције које су већ негде добро обрађене могу да се „уведу“ уколико су компатибилне са техничким стандардима које захтева Moodle (SCROM и IMS садржаји). Овакво „преписивање“ штеди време наставницима и доприноси квалитету лекција, нпр. наставници из различитих школа који предају исте предмете могу да размењују своје лекције и да свако постави на својој школској платформи исте садржаје.

Поред класичног постављања лекције где ученик листа страницу по страницу, у Moodle-у је могуће поставити лекцију по систему гранања и флеш картица. Лекције које се гранају постављају ученицима сет питања организованих око неке теме и могу бити квиз-лекције које се оцењују (што се постави у подешавањима). Могуће је поставити временско ограничење за читање лекције и давање одговора, па након истека ограничења, ученик не може да одговара на задата питања. Прва страница овакве лекције представља садржај лекције, а свака следећа нуди питања помоћу којих се ученици „крећу“ по лекцији. Врсте питања које ученик може да сусретне су: вишеструки избор, тачно/нетачно, питање са кратким одговором, нумеричко, спривање и есеј питање. Питања се постављају да када ученици прођу сва питања, прошли су и целокупан садржај лекције. Одговори на сва питања се аутоматски оцењују, изузев есеј питања где наставник мора лично да погледа учеников одговор. Пример лекције по систему гранања би био „анализа случаја“, у којој се на првој страни прикаже случај који треба решити било у виду симулације случаја или слике, а затим понуди-

ти неколико путања према којима се може ученик кретати.

Други интересантан начин постављања лекције је по систему флеш картица. Оваква лекција се може користити за обнављање новог вокабулара, основних чињеница или дефиниција пређених на претходном часу. Свака страница се појављује у облику флеш картице и ученици треба да одреагују тако што ће дати тачан одговор. И код овог типа лекције могуће је подесити оцењивање па на крају лекције ученик може сакупити одговарајући број поена који чине оцену (у зависности од тачности датих одговора, броја покушаја, временаведеног у размишљању, итд.).

Речник (гласар)

Речник непознатих појмова у настави страног језика има непроцењиву вредност. Moodle предвиђа креирање речника без обзира на то да ли је реч о курсу језика или техничким предметима, пошто се сматра да је дефинисање и разјашњавање појмова од суштинског значаја за усвајање градива. У Moodle-у се може направити речник на више начина: може сам наставник да додаје непознате речи, могу групе да раде на изради речника, или појединци могу да га допуњавају. Предности креирања речника у чијем стварању учествују сами ученици јесте у пружању аутентичности и релевантности окружења за ученика, који проналази оно што му није јасно и покушава да објасни појам. У том процесу дефинисања ученик конструише своје знање и тај појам добија смисао за њега. Тако ће лакше упамтити нову реч и усвојити је. Поред тога, ученицима се може пружити могућност да за исти појам уносе своје дефиниције, па се тако добијају вишеструке перспективе које су једна од основних идеја у конструктивизму.

Поред тога што колаборативним радом на речнику ученици учествују у процесу учења,

речник се може употребити за евалуацију. Наставник може да подеси параметре при додавању активности да се уношење појмова оцењује. Те појмове може да оцењује само наставник или се може омогућити и осталим ученицима да оцењују рад својих другова чиме се уводи идеја вршњачког оцењивања.

Форум

Форум је асинхрони вид комуникације међу учесницима на курсу (наставницима и ученицима) што значи да учесници не морају у исто време бити на мрежи. Може бити форум опште намене и форум који прати све појединачне лекције. Учесници покрећу теме на форуму које су од значаја њима самима или покретач може бити модератор курса. Приликом додавања форума на листу активности, наставник може да:

- одреди тип форума у зависности од намене,
- укључи опције за оцењивање постова на форуму,
- блокира хиперактивне кориснике,
- формира групе у оквиру којих ће полазници дискутовати на форуму.

Гледано кроз призму конструктивизма, форум пружа право конструктивистичко окружење: „аутентичност (реални проблеми и реалне ситуације), разноврсност контекста (проблеми се представљају и сагледавају кроз многоструке повезаности) и различитост перспектива (проблеми се уочавају и решавају са разних аспеката и гледишта)” (Ђукић, 2003). Применом конструктивистичке евалуације, предност форума је велика: ученици се труде да што више учествују у комуникацији, размишљају о значајним темама за курс које они сами могу да покрену и труде се да дају одговоре на постављена питања. На тај

начин, они учествују у учењу и постају активни учесници у процесу учења.

У настави страних језика форум може допринети квалитету наставе тако што би учесници могли да постављају питања у вези са лекцијом и да добијају одговоре од својих вршњака. То може бити у вези са непознатим речима, нејасним објашњењима, несналажењем око активности, помоћи око идеје за писање састава итд. Ученици који се ангажују у давању одговора морају добро да осмисле шта ће написати, можда да сами потраже прво одговор негде, а све то води успешнијем усвајању знања. Велика предност форума у настави страних језика може бити ако се форум постави на страном језику и сва преписка треба да буде на том језику. Чак и на нижим нивоима се може форсирати писање на циљном језику, а да се нпр. не оцењује граматика ни правопис, већ способност преношења порука, што је у основи циљ учења страног језика - комуникација.

Примери оцењивања на форуму у досадашњој пракси на семинарима:

- На курсу „Мултимедија у настави и учењу у основној школи”² учешће на форуму после сваке лекције је носило 4 поена (задатак 5 поена, радионица 10).
- На курсу „Електронско учење”³ активности на форуму се бодују и носе 10% од крајње оцене.

Учесник форума ће добити 3 поена за изузетан допринос раду форума, 2 поена за велики допринос раду форума, 1 поен за допринос раду форума по процени модератора курса.

² Курс је акредитован под бројем 109 у Каталогу за стручно усавршавање наставника 2008/09, Завода за унапређивање образовања и васпитања Републике Србије.

³ Курс је акредитован под бројем 130, као обавезан, у Каталогу за стручно усавршавање наставника 2009/10, Завода за унапређивање образовања и васпитања Републике Србије.

Блог

Блог је скраћеница од *web log* што у преводу значи „дневник на мрежи”. То му је и основна намена: да неко води *online* дневник. Иако могу бити на неку тему, блог уноси су поређани хронолошки. Ерон Кемпбел (*Aaron Campbell*) у свом чланку *Weblogs for Use with ESL Classes* разматра три врсте блога које су примењиве у настави страних језика:

1. Наставников блог (*Tutor blog*) води наставник. Овакав блог је добар зато што:

- Пружа ученицима могућност да доста читају на страном језику штиво које је њима примамљиво и кратко. Пошто је по дефиницији блог дневни (кратки) унос података углавном из личног живота, ученици радије прате шта се дешава у животу неког ког они познају.
- Дозвољава ученицима уношење коментара након наставниковог текста па они вежбају писање, аргументовање, износе идеје које су можда у супротности са оним што је наставник написао тј. развијају критичко размишљање.
- Може да служи као подсетник за домаће задатке, пројекте итд.

2. Ученички блог (*Learner blog*) води сâм ученик или група ученика која је укључена у неки групни рад. Предности ове врсте блога су:

- Пружа ученицима могућност да доста пишу на страном језику о темама које их интересују.
- Након обраде неког дела из књижевности или било какве лектуре, ученици могу да уносе своја размишљања, ставове, коментаре у вези са прочитаним (повезивање *reading-writing* вештина).

3. Одељенски блог (*Class blog*) води цело одељење. Предности оваквог блога су што у одељењима где се доста ради на конверзацији,

овакав блог може да користи као огласна табла за ученике на којој ће они остављати поруке, слике, линкове у вези са темом. Такође, могу да износе мишљење на тему задату за домаћи.

Поред ових наведених разлога, блог пружа следеће могућности у настави⁴:

- Ученици имају додатне материјале за читање.
- Пошто је доступан свим корисницима, читалачка публика је већа.
- Наставников блог може бити извор многих интернет ресурса за даље усмеравање.
- Успоставља се осећај припадности у одељењу када ученици деле међусобно информације преко блога (личне информације, интересовања, ставове).
- Стидљивији ученици радије учествују у писању блога него у дискусији на часу.
- Подстиче се дискусија ван учионице.
- Подстиче се квалитетнији приступ писању (због публице и транспарентности написаног).
- Може да служи као *online* портфолио ученичког рада.

У *Moodle*-у постоји опција постављања блога тако да је он доступан свим корисницима који имају приступ курсу, а не свима на мрежи. Систем администратор може да ограничи видљивост блог уноса, па они могу бити видљиви само некој групи или учесницима на једном курсу. Блог се може посматрати као креативна активност где ученици слободно износе своје мишљење, размишљања, ставове итд. Као и све остале активности у *Moodle*-у, може се користити за формативно оцењивање јер ће наставник неформално пратити ученичке уносе и видети да ли ученик напредује и шта му недостаје. Циљ је да ученици редовно постављају блог уносе и да

4 Према <http://www.teachingenglish.org.uk/think/articles/blogging-elt>

стекну навику писања на страном језику. Како би се мотивисали да пишу, наставник може да подеси категорију оцена за блог и да се додељују поени за труд, ангажовање, дужину састава, итд. без претераног заилажења у граматику, правила, вокабулар. Ово је потпуно у складу са конструктивистичким приступом по коме се сматра да треба вредновати сам процес, а не резултате. Нешто формалније се блог уноси на задату тему могу оцењивати попут писменог задатка на слободну тему, пошто не морају уско бити повезани са лекцијом која се обрађивала.

Вики

Вики је активност за колаборативни рад ученика у којој они имају задатак да на одређену тему направе неколико међусобно повезаних страница, попут креирања веб стране и слично, у креирању Википедије. Ученици добију тему на заједничкој страници коју могу да мењају, поделе задатке, па свако треба да допринесе неким својим радом креирању крајњег производа. Приликом подешавања викија у Moodle-у могуће је поставити три типа викија: за наставника, за ученика и за групе. Тип викија се комбинује са подешавањима групе која се посебно постављају.

Пошто постоје подешавања групе према којима ученици могу бити подељени у видљиве групе, одвојене групе или нису подељени у групе, то значи да постоји девет комбинација израде викија, као што је приказано у Табели 2.

Вики се може применити у настави тако што ученици праве групне белешке са часа/предавања. Свако дода по нешто и на крају се направе белешке које најверодостојније подржавају предавање. Једноставнија примена би била *brainstorming*, активност у којој наставник подели одељење у неколико група, свака група добије по једну тему или све добију исту тему, и чланови те групе треба да смисле што више идеја на задату тему (речи, примера, закључака). Након тога, идеје група се упоређују ако су биле исте теме или, ако су различите, онда се презентују другим групама и дискутује се на форуму о њима. Ово је корисна активност као увод у писање есеја на задату тему. Слично овоме, ученици могу да формирају листе сајтова или књига за које сматрају да су битне у вези са лекцијом: на часу се обрађује лекција о некој историјској личности, а за домаћи ученици имају задатак да направе вики листу сајтова где се могу пронаћи додатне интересантне информације о тој личности.

Табела 2. Могућности израде викија у Moodle-у

	Без група	Одвојене групе	Видљиве групе
За наставника	Само наставник може да уређује вики. Ученици могу да читају вики, али не могу да га уређују.	Свака група има вики који наставник може да уређује, док друге групе не могу да виде ту страницу.	Свака група има вики који наставник може да уређује. Друге групе могу да виде ту страницу, али не могу да је уређују.
За ученика	Сваки ученик има свој вики који може да уређује само он са наставником.	Сваки ученик има свој вики који може да уређује. Остали чланови групе могу да виде страницу, али не могу да је мењају.	Сваки ученик има свој вики који може да уређује. Сви остали ученици у одељењу могу да виде страницу, али не могу да је мењају.
За групу	Поставља се један вики за цео разред. Сви могу да га уређују.	Поставља се вики по групи чији чланови могу да га уређују. Други ученици не могу да виде ту страницу.	Свака група има вики који могу да уређују чланови те групе. Друге групе могу да виде ту страницу, али не могу да је уређују.

Оцењивање

Оцењивање на *Moodle* платформи знатно је олакшано и наставнику и ученицима: аутоматски се оцењује, одмах се приказују резултати у мрежном дневнику и јасно је приказано шта је оцењено. Док ученици стичу знања у настави, треба им стално пружати евалуационе смернице како би знали како напредују. Поред нумеричког оцењивања у *Moodle*-у, постоји и описно оцењивање где наставник може да бележи своје коментаре и усмерава ученика на даљи рад.

На *Moodle* платформи је технички могуће оцењивати на следеће начине:

- *шестовимана* којима је могуће поставити следећи тип питања: вишеструки избор, тачно/нетачно, питање са кратким одговором, нумеричко, спаривање и есејско питање. Једино се есејско питање прегледава ручно;
- *учешће на форуму*;
- *писање блога*;
- *израда викија*;
- *рад на речнику*;
- *постављањем лекције транања или шииа флеш картица*;
- *постављањем фасцикле која ће ученику служити као е-портфолио*.

Резултати су ученицима одмах видљиви и постоји опција постављања мрежног дневника уз помоћу које ученик може да прати своје напредовање. Овај дневник се ажурира аутоматски са сваком новом променом и у његов увид има само наставник и ученик чије су оцене у питању.

На тај начин се води рачуна о приватности података што је потпуно у складу са новим прописима о оцењивању (в. Љубојевић, 2010).

Закључак

У овом раду је учињен покушај да се представе погодности примене *LMS Moodle*-а у настави страних језика као допуне редовној настави. *Moodle* нуди разноврсне приступе и модуле које је могуће искористити ради подизања квалитета наставе, почевши од разноврсних ресурса и наставних материјала, преко шареноликих активности (форум, *блог*, *чеш*, *вики*) до друкчијег приступа оцењивању (не само кроз стандардне тестове већ и на форуму, блогу, раду на речнику, пројектима). Ученицима се пружа аутентично окружење са разноликим садржајима, брза доступност информација, сталан свакодневни контакт и са другарима и са наставником и изазов у учењу као јак мотивациони фактор. Недостаци оваквог приступа су углавном техничке природе: потребно да је сваки ученик има приступ рачунару са добром интернет везом и да наставник буде довољно компетентан да води један овакав курс. Поред тога, у нашој земљи још увек није законски регулисано електронско оцењивање и наставник не може да узима овакве оцене у обзир при закључивању оцена. Нека истраживања у свету (видети детаљније на <http://www.becta.org.uk/research>) указују на предност е-учења у односу на традиционалну наставу, али код нас такво истраживање до сада није рађено и овај рад указује на потребу да се овакво истраживање спроведе.

Литература

- Campbell, A. (2003). Weblogs for Use with ESL Classes. *The Internet TESL Journal*, Vol. IX, No. 2. Преузето 11.01.2010. са <http://iteslj.org/Techniques/Campbell-Weblogs.html>
- Cole, J., Foster, H. (2007). *Using Moodle, Second Edition*. USA: O'Reilly, Inc. Преузето 11.01.2010. са http://download.moodle.org/docs/en/using_moodle_2e.zip.
- Gardner, H. (1999). *Intelligence Reframed: Multiple Intelligencies for the 21st century*. New York: Basic Books.
- Ђукић, М. (2003). Конструктивистичка евалуација наставе: Дидактичке-импликације. *Зборник огсека за педагогију*, Нови Сад, 21/22, 107–117.
- Ljubojević, D. (2010). *Assessing Young Learners Using Moodle*. Преузето 24.10.2010. са www.britishcouncil.org/serbia-elta-newsletter-2010-may-academic_corner-ljubojevic.doc
- Мишић Илић, Б. (2007). Рачунари и учење страних језика. У Ј. Вучо (прир.): *Савремене тенденције у настави језика и књижевности*, *Зборник радова* (614–622). Београд: Филолошки факултет.
- Ристић, М. (2006). Е-учење – нове технологије и настава страних језика. *Иновације у настави*, Београд, XIX (3), 101–111.

Summary

This paper is on the application of electronic learning with the aid of software platform in teaching foreign languages and has the aim of its presenting and popularising because of the simple use, stable system, open code (can be adjusted to own needs) and can be taken for free from the official Moodle web page. In the introduction of the paper, there is a term of electronic learning and distant learning, and then after a short review on software platforms for application of e-learning, there is a more detailed review of the Moodle and its advantages and disadvantages from the pedagogical aspect are observed. The aim of this paper is showing possibilities which are offered to teacher in creating "on-line" language courses, so that teaching can be enriched (project learning, forum, peer marking, checking knowledge, following the activities of users), with the special stress on possibilities for avoiding frontal form of work, with the activities which interactively include students in the process of learning. Theoretical bases for applying contemporary technologies such as Moodle can be found in constructivist theory of learning and the theory of instructional design and in this paper they are connected with praxis in teaching foreign languages.

Key words: *E-learning, systems for managing learning, computers and teaching foreign languages, constructivist theory of learning, Moodle.*